

Sofistika a filosofie

Sofistika představuje zvláštní, velmi zajímavou formu antifilosofičnosti, která využívá všech i nejnáročnějších prostředků filosofického myšlení, ale odmítá nebo aspoň zpochybňuje právě ten nejzákladnější předpoklad a tak říkajíc bytostné povolání a poslání pravé filosofie, totiž respekt k naprosté Pravdě a ochotu jen jí napomáhat k vítězství (tj. snad lépe k vítězení, neboť vždycky jde a půjde o její prosazování uprostřed konkrétních situací, a tedy o „kompromisy se skutečností“, s tím, co je vždy také spolu-dáno a co si nelze volit ani vybírat); také to můžeme říci termínem Kralických: ochotu k „rytěřování“. Prastará myšlenka, připisovaná Pythagorovi, spočívá v základech jména ‚filosofie‘ a ‚filosof‘: filosof není ten, kdo Pravdu „má“, ale jenom ten, koho „má“ Pravda sama, tj. kdo se jí celoživotně oddal způsobem, který byl kdysi pojmenován jako FILIA. (K tomu náleží také velmi ostré vědomí, že není žádného kritéria ani žádné normy vně Pravdy, ale že Pravda je normou či kritériem sebe samé, a řečeno způsobem, jakého jsme právě před chvílí užili, že jedině Pravda „má“ sebe samu, ale nikdo jiný a nic jiného ji nemá a mít nemůže, leč když se k němu Pravda sama přihlásí a přizná.) Filosofie sklouzává do sofisticky přesně tou měrou, kterou zapomínána svou vázanost na Pravdu (která pochopitelně není „dána“ ničím jsoucím, a už nejméně nějakým „připodobněním“, „přistejněním“ (adaequatio) tomu, co „jest“. Právě proto o Pravdě nelze říci, že „jest“, že je „jsoucнем“, což však neznamená, že prostě vůbec „není“, že je „ničím“. Zapomenout na Pravdu nebo ji dokonce popírat znamená konec filosofie pravé filosofie, ORTHÉ FILOSOFIA, a její deklasování na pouhou vnějškovou nápodobu. A tak jako je neúčinnější lží ta, které se dokáže nejvíc pravdě (pravdivému výroku, soudu, názoru, postoji, aktu, životu atd.) podobat, tak je nejúčinnější a také nejnebezpečnější sofistickou ta, která se nejlepším a technicky nejdokonalejším způsobem dokáže osvojit vše ostatní z „pravé“ filosofie, ovšem s výjimkou onoho posledního respektu k Pravdě samé.

(Písek, 080726-2.)